

Försvaret försummas

Överbefälhavaren och Forsvarets forskningsanstalt har begärt 2,8 miljoner — motsvarande en tusendel av försvarsbudgeten — till forskning rörande produktion av atomvapen. Enligt statsverkspropositionen säger regeringen nej till detta krav. Skälen är tre. För det första kan, skriver man, ett uppskov inte "i nämnvärd grad" påverka "tidpunkten för en eventuell framställning av svenska atomvapen". För det andra påstås det uppenbart vara i vårt lands intresse "att de internationella rustningarna på detta område i största möjliga utsträckning begränsas och att innehavet av kärnvapen icke får allmän spridning"; därför bör Sverige avstå från att fatta beslut "i avvaktan på resultaten av pågående stormaktsförhandlingar". För det tredje förklaras en sådan avvaktande hållning "ägnad att utåt understryka den vikt svenska regeringen fäster vid ansträngningarna att få till stånd internationella överenskommelser om kärnvapenprovens upphörande samt begränsningar i produktionen av dessa vapen".

Alla dessa skäl är uttryck för de obotfärligas förhinder. De är, vad de andra och tredje argumenten angår, med all tydlighet yttringar av utrikesministerns motvilja mot en förstärkning av Sveriges försvar, inte av försvarsministerns omsorg om detta försvar.

Det första skälet säger ingenting. Att ett uppskov inte är av "nämnvärd" betydelse är ett meningslöst uttryck. Uppskovets betydelse beror naturligtvis på hur länge det varar. Redan ett upp-ov på låt oss säga ett år är farligt; det innebär att vi med ett år förlänger den tid under vilken Sverige på grund av brist på moderna vapen saknar ett försvar med efter våra förhållanden största möjliga effektivitet.

Det andra, huvudsakliga, skälet upplöser sig vid en granskning i en rad ohållbara föreställningar, som genom sammanknytandet i en suddig gemenskap får ett sken av realitet. Det är inte i svenskt intresse att produktionen av atomvapen "i största möjliga utsträckning begränsas"; om denna produktion begränsas till noll eller något liknande, är hela den "fria värld" som den svenske utrikesministern hänfullt talar om ur stånd att göra motstånd mot diktaturstaternas överlägsna arméer. Någon utsikt att få till stånd en avrustning i fråga om kärnvapen finns inte; därför krävs en världsstyrelse, ty att staterna skulle underkasta sig den

minutiösa kontroll som ett verksamt förbud mot kärnvapen kräver är en orimlig tanke, och även om denna orimlighet godtas är det klart att staterna vid ett krigsutbrott skulle vara oförhindrade att tillverka och använda atomvapen. Då det talas om värdet av att innehavet av kärnvapen inte får allmän spridning är motiveringsens fiktiva karaktär än mera genomskinlig. Vi vet att alla som är anslutna till stormaktsblocken har, eller vid krig får, tillgång till atomvapen, oberoende av om de själva tillverkar sådana vapen. Detta innebär att så gott som alla med Sverige jämförbara stater är i ett bättre läge än vårt land. De västeuropeiska demokratierna, från Italien till Norge, är försäkrade om atomvapen genom att de tillhör Atlantpaktens. Schweiz har i princip beslutat sig för atomvapen. De enda demokratier som inte är anslutna till Nato och inte gjort något för att skaffa moderna vapen är Österrike och Finland, två småstater som mer än några andra lever i diktaturens och okkupationshotets skugga. Det är i denna grupp man vill ställa oss — och detta döljs genom fraser som måste ge den okunnige intrycket att alla stater som ej tillverkar atomvapen också saknar tillgång till dessa vapen.

Det tredje skälet är inte mer än en utfyllnad av det andra. Naturligtvis kan vi med samma energi som andra stater driva kravet på avskaffande av bombproven, oberoende av om vi själva har eller tänker anskaffa atombomber; så långt som forskningen hunnit är bombproven inte nödvändiga etapper i produktionen, och ingen tror väl att vi tänker experimentera med bomber i trots av ett allmänt förbud. Tvärtom får vi — i den minimala mån som vårt ställningstagande är av internationell betydelse — större auktoritet i våra fordringar på bombprovets inställande om vi inte riktar kravet mot andra, utan också mot oss själva.

Motiveringen i budgeten är i ett hänseende, motsatt det avsedda, av värde. Den visar att vår nuvarande politik, som årligen ger 2 700 miljoner åt försvaret, men vägrar att ge detta försvar effektivitet, inte är hållbar. Den visar att man måste ta till argument vilkas svaghet kan genomskådas av alla för att nödortfigt hölja den politiska taktiken i försvarsviljans och patriotismens mantel. Längre till kan detta spel inte bedrivas.

Begreppet socialism

Stockholms-Tidningens politiske redaktör har i en artikel diskuterat begreppet socialism. Det bör starkt understrykas att hans inlägg vittnar om allvarlig vilja att sakligt diskutera problemet och endast i ringa grad färgas av rent partipolitiska motiv. Hr Sundvik säger med all rätt att ordet socialism och socialistisk i både internationell och svensk socialdemokratisk debatt givits vitt skilda meningar. Ibland var socialism betydligt total, socialisering i statlig regi, ibland en produktion genom fria sammanslutningar, ibland helt enkelt en energisk social reformpolitik. Men den svenska socialdemokratin har, hur den än handlat och planerat, varit benägen att kalla sin politik socialistisk, även om och när den inte siktar till socialisering i hävdvunnen mening. Och själva begreppet socialisering — som dock av gammalt hör ihop med socialism — har man därför brukat i de mest skilda betydelser. Socialisering kan stundom betyda något som man kan men in vill göra, stundom något som man vill men inte kan göra och stundom något som man just håller på att göra.

Tilltalande är att hr Sundvik erkänner växlingarna och oklarheten och att han begär klarare besked om sitt partis verkliga uppfattning (om nu en verklig uppfattning inom partiet finns). Ohållbart är däremot påståendet att regeringspartiets "tolkningar och definitioner" av ordet socialism borde ha vitsord. Vad det socialdemokratiska partiet kan — möjligen — ge besked om är vilken politik partiet ämnar bedriva, alltså vad socialdemokratisk politik innebär, men ingen människa är skyldig att betrakta all socialdemokratisk politik som socialistisk; något monopol på tolkningen av detta begrepp har partiet inte. Tendensen att i festliga sammanhang översätta ordet socialdemokrati med socialism eller att tala om socialism i något slags djupare mening som socialdemokratins kärna är ägnad att skapa begreppsförvirring, allra helst som man samtidigt i mera vardagliga sammanhang med fog, men för att lugna motståndarna, hävdar att partiet inte — i det eller det fallet — driver en socialistisk linje.

Det underliga i hr Sundviks framställning är dock främst att

han, om också med tvekan, i anslutning till en partiskrift antyder att man skulle kunna sätta "likhetstecken mellan socialism och samhällssolidaritet". Konstruktionen skulle alltså i propagandan bli: socialdemokrati = socialism = samhällssolidaritet. Det vore att driva förvirringen och taktiken till hittills ouppnådda ytterligheter. De som bekämpar socialdemokratin skulle alltså förklaras brista i samhällssolidaritet; endast partiets folk är solidariska med samhället. Men hr Sundvik har här säkert endast släppt fram en ofrögligen tanke — han menar inte så illa eller så galet som det låter.